

WYKONAWCY:

Berseniew, kapitan krążownika „Aurora”	— Marian Bogusławski
Berseniewa, jego żona	— Iza Rutkowska
Tatiana	— Zuzanna Łozińska
Ksienia } córki Berseniewa	— Maria Piasecka
Stube, mąż Tatiany, starszy lejtnant	— Witold Thielmann
Polewoj, porucznik	— Jerzy Sobieraj
Jarcew, pułkownik	— Konstanty Buczyński
Panow, marynarz, przedstawiciel partii bolszewickiej	— Marian Gamski
Godun, przew. komitetu okrętowego	— Stefan Rybarczyk
Milicyn, admirał	— Witold Michelski
Uspieński, przedstawiciel rządu, socjal-rewolucjonista	— Olgierd Radwan
Piotr Chwatkin	— Stanisław Tubilewicz
Bosman I	— Jan Piątkowski
Bosman II	— Tadeusz Szaniecki
Miczman I	— Jerzy Horecki
Miczman II	— Jan Mączka
Pokojówka	— Eugenia Horecka
Wachtowy	— Władysław Miczek
Sgnaalista	— Bohdan Rzeszowski
Stary marynarz	— Stanisław Posiadłowski
Marynarz I	— Józef Tamski
Marynarz II	— Tadeusz Jarczyński
Marynarz III	— Edward Skarga
Marynarz IV	— Bolesław Andrzejczyk
Marynarz V, anarchista	— Antoni Biliczak

Marynarze

Kierownictwo literackie: EDWARD KOZIKOWSKI

Reżyseria: PAWEŁ BEM i RYSZARD WASILEWSKI

Projekt dekoracji: STANISŁAW TENEROWICZ

Wykon. dekoracji: ANNA SZELIGA i TADEUSZ RAJKOWSKI

Sztuka „PRZEŁOM” Borysa Lawreniewa, współczesnego dramatopisarza radzieckiego, osnuta jest na tle wypadków, które poprzedziły wystąpienie na widownię krążownika „Aurora” i zdobycie przez wojska rewolucyjne Pałacu Zimowego w Piotrogradzie.

Aby uprzytomnić sobie kolejność i przebieg wypadków, cofnijmy się do pierwszych dni marca 1917 r., kiedy to robotnicy wspólnie z żołnierstwem rewolucyjnie nastrojonym, doprowadzili do obalenia caratu. Tu trzeba podkreślić, że w przeddzień wybuchu rewolucji, z inicjatywy partii bolszewickiej powołano do życia radę delegatów robotniczych i żołnierskich. Ale w tym czasie, gdy bolszewicy brali udział aktywny i bezpośredni w walkach z caratem, to przedstawiciele partii ugodowych w rodzaju eserowców i mieńszewików, obsadzali stanowiska delegatów w radach, tworząc w nich potrzebną większość. Równocześnie prawie na zasadzie ugody eserowców i mieńszewików utworzono burżuazyjny Rząd Tymczasowy, który został zatwierdzony przez powołaną sobie Radę Delegatów Robotniczych i Żołnierskich, wbrew protestom bolszewików. Pod wpływem szybkich i nieoczekiwanych sukcesów rewolucji, popartych zapewnieniem ze strony partii ugodowych, że wkrótce zawarty zostanie pokój z Niemcami i przystąpi się do podziału ziemi obszarnej, zarówno masy drobnomieszczańskie, jak i masy robotnicze oraz żołnierskie udzieliły pełnego poparcia Rządowi

Tymczasowemu. Partii bolszewików przypadło w udziale ciężkie zadanie: uświadomić masy robotnicze i żołnierskie, że Rząd Tymczasowy jest typowym rządem burżuazyjnym, że nie dba o to, aby ludowi wywalczyć pokój, dać ziemię bezrolnym chłopom i wszystkim sprawiedliwie obdzielić chlebem. Trzeba było nielada wysiłków, aby przekonać masy, że całkowite zwycięstwo rewolucji nastąpi tylko wtedy, gdy rady obsadzone przez bolszewików, przejmą władzę w swe ręce. Dopiero po nieudanej ofensywie wojsk Rządu Tymczasowego przeciw Niemcom, rozpoczęły się na ulicach Piotrogradu, pod hasłami pokoju, demonstracje robotnicze, rozpraszane przy pomocy kontrrewolucyjnych oddziałów wojskowych. Przez szereg miesięcy wrzenie wśród ludności Piotrogradu nie ustępowało, przybierając stale na sile, aż wreszcie doszło do zbrojnego powstania. Rząd Tymczasowy z Kiereńskim na czele próbował rozbić partię bolszewików, wysyłając oddane sobie jednostki wojskowe celem zaatakowania Instytutu Smolnego, gdzie znajdowała się siedziba Komitetu Centralnego Partii Bolszewików. Odpowiadając na te prowokacyjne wystąpienia Rządu Tymczasowego, czerwono-gwardziści obsadzili wszystkie niemal rządowe instytucje oraz ważniejsze punkty wojskowe w Piotrogradzie. Zarazem ogłoszono wezwanie do obalenia Rządu Tymczasowego, który ukrył się w Pałacu Zimowym pod osłoną oficerów i junkrów. Dnia 25 października starego stylu (7 listopada według nowego stylu) 1917 roku, wojska rewolucyjne otoczyły pierścieniem Pałac Zimowy. Od strony zatoki Fińskiej popłynął wodami Nowy rewolucyjny krążownik „Aurora”. Pod osłoną nocy rozpoczęła się wymiana strzałów. Działa twierdzy Pietropawłowskiej otworzyły ogień na Pałac Zimowy, a krążownik „Aurora” dał salwę artyleryjską. To poskutkowało. Zamikły gniazda karabinów maszynowych w Pałacu Zimowym. Wojska rewolucyjne uderzyły się do siedziby Rządu Tymczasowego. Wąskim korytarzem przedostały się do okrągłej sali Pałacu Zimowego. Za stołami siedziało kilku wystraszonych osobników. Był to ostatni rząd burżuazyjny Rosji. Rewolucja odniosła zwycięstwo. Wraz z salwą artyleryjską z „Aurora” stacja nadawcza na krążowniku i stacja radiotelegraficzna w Piotrogradzie nadały odezwę „Do Obywateli Rosji”, wydaną przez

Wojenno-Rewolucyjny Komitet, treści następującej: „Rząd Tymczasowy został obalony. Władza państwowa przeszła w ręce organu Piotrogadzkiej Rady Robotniczych i Żołnierskich Deleatów, w ręce Wojenno-Rewolucyjnego Komitetu, stojącego na czele pietrogradzkiego proletariatu i garnizonu. Sprawa, o którą walczył lud: natychmiastowe zwrócenie się o pokój, zniesienie obszarniczej własności, robotnicza kontrola nad produkcją, stworzenie rządu radzieckiego — odniosła zwycięstwo. Niech żyje rewolucja żołnierzy, robotników i chłopów!”

„PRZEŁOM“ Ławrenciwa odstania kulisy wypadków, które rozegrały się bezpośrednio przed historyczną salwą, daną z „Aurory“. Akcja sztuki rozwija się częściowo w rodzinie kapitana Berseniewa, który jest komendantem „Aurory“, a częściowo na pokładzie krążownika. Berseniew jest człowiekiem oddanym bez zastrzeżeń sprawie rewolucji, a stanowisko to podziela jego starsza córka Tatiana, żona oficera marynarki von Stube'go, który należy do załogi krążownika „Aurora“. Von Stube, Niemiec z pochodzenia, jest białogwardzistą, przeciwstawiającym się w sposób zdecydowany prądom rewolucyjnym, które ogarniają stopniowo cały naród rosyjski, i dążącym za wszelką cenę do tego, aby opanowaną przez żywioły rewolucyjne „Aurorę“, wysadzić w powietrze. Na tym tle rysuje się konflikt uczuciowy między Tatianą a von Stube'm, z tego źródła bierze początek dramat, jaki rozgrywa się przed naszymi oczyma w „Przełomie“. W rezultacie zbrodnicze zamiary von Stube'go zostają zdemaskowane i białogwardzista ponosi zasłużoną karę. W pełnych dramatycznego napięcia scenach pokazana jest walka dwojga światów: skazanego na zagładę świata kapitału i dochodzącego do głosu świata pracy. W tej walce, trwającej całe stulecie, odnosi zwycięstwo świat pracy, świat proletariatu, który reprezentuje najszlachetniejsze dążenia ludzkości, streszczające się w tych prostych i zrozumiałych dla każdego hasłach: wolność ludów, sprawiedliwość społeczna i pokój świata!

45

PAŃSTWOWY TEATR DOLNO-ŚLĄSKI
W JELENIEJ GÓRZE

Dyrektor: ZUZANNA ŁOZIŃSKA

BIBLIOTEKA P.T.D.
JELENIA GÓRA

Nr _____

BORYS ŁAWRENIW

PRZEŁOM

Sztuka w 4-ch aktach

Tłumaczenie: St. Powołockiego i M. Orlicza

ARCHIWUM

Państwowego Teatru Dolnośląskiego
w Jeleniej Górze

Nr.: 45

Rok 1950

Przem. A. S. For.